

LITERACKA NAGRODA NOBLA 1966

Królewska Akademia Literatury w Sztokholmie przyznała w końcu października 1966 roku literacką Nagrodę Nobla. Laureatami są przedstawiciele literatury żydowskiej: **NELLY SACHS** i **SAMUEL JOSEF AGNON**.

NELLY SACHS urodziła się w roku 1891 w Berlinie, w mieszczańskiej rodzinie żydowskiej. W wieku lat siedemnastu zaczęła pisać swoje pierwsze poematy, na których głęboko odbił się wpływ niemieckiego romantyzmu. Zachęcona przez pisarkę szwedzką Selmę Lagerlöf oraz przez pisarza austriackiego Stefana Zweiga, opublikowała w czasopismach literackich szereg opowiadań, legend i poematów. W 1921 roku ukazał się w Berlinie debiutancki zbiór jej młodzieńczych utworów zatytułowany *Legends i opowieści*.

Późniejszy rozwój sytuacji politycznej w Niemczech wstrząsnął jej egzystencją. Jako pisarka żydowska, napotykała ona, w miarę rozwoju narodowego socjalizmu, na coraz więcej trudności i przeszkód w publikacji swych utworów. Od roku 1938 staje się to dla niej praktycznie niemożliwe. W roku 1940 udało się jej, dzięki pewnej przyjaciółce Niemce oraz Selmie Lagerlöf, uciec wraz z matką z Niemiec do Sztokholmu. Żyje tam do tej chwili i odmawia powrotu do Niemiec.

Z utworów okresu młodości Nelly Sachs praktycznie nie pozostało nic. Od roku 1933 zaczęła sięgać szczytów poetyckiej twórczości, dając zarazem świadectwo martyrologii Żydów. Aż do roku 1950 twórczość jej pozostaje pod znakiem tego męczeństwa, które dominuje jako temat w dwu zbiorach: *W mieszkaniach śmierci* (1944) i *Zaćmienie gwiazdy* (1949). Stopniowo jednak także inne tematy pojawiają się w jej utworach. Warto wymienić tu zbiory: *Ucieczka i przemiana* (1950), a przede wszystkim *Podróż w bezpył* (1961). Dzieła te nieznanne są dotychczas w Polsce. Tytuły jej najważniejszych dramatów brzmią: *Eli: misterium męki Izraela* i *Znaki na piasku*. Są one jeszcze bardziej niż utwory poetyckie prześiknięte mistyką żydowską.

Nelly Sachs jest także tłumaczką. Przełożyła na język niemiecki szereg dzieł autorów szwedzkich. Jest to o tyle ważne, że byli to pisarze dotąd za granicą nieznanymi.

Już przed otrzymaniem Nagrody Nobla Nelly Sachs była laureatką literackich wyróżnień w swej dawnej ojczyźnie: w roku 1960 otrzymała Nagrodę Anette von Droste-Hülsoff w Merseburgu, w roku 1961 – Nagrodę Miasta Dortmundu za Twórczość Kulturalną oraz w roku 1965 – Nagrodę Pokojową Księgarzy Niemieckich.

Komentarz redaktora książki:

Jest to prawdopodobnie jedno z najrzetelniejszych omówień życiorysu i sylwetki twórczej Nelly Sachs, jakie ukazały się wkrótce po jej Noblu w polskiej prasie. Oto, co znaczyła w tamtych czasach rzetelna znajomość języków obcych uzyskana w dobrej szkole, no i dostęp do zachodniej prasy w czytelni Empiku.

Pozwoliłem sobie poprawić niektóre tytuły dzieł noblistki, przełożone przez Andrzeja Porawskiego na podstawie tłumaczenia z niemieckiego na francuski. Posłużyłem się w tym celu „oficjalnymi” przekładami z niemieckiego na polski, zamieszczonymi w Wikipedii, na stronie www.biografieniemieckie.pl, a także znalezionymi w książce „Kartki o Nelly Sachs” pod redakcją Joanny Roszak (Fundacja Instytut Kultury Popularnej. Poznań 2021).

Juliusz Tyszka